

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної
Кафедра початкової освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Педагогічні умови виховання відповідального ставлення учнів
молодшого шкільного віку до власного здоров'я»

Студентки освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
групи 2МППЗ

Галузь знань 01 Освіта

Спеціальність 013 Початкова освіта

Шпак Каріни Валеріївни

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
початкової освіти Кушнір Антоніна Олександрівна

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я

1.1. Сутність, структура відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.....10

1.2. Особливості виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.....26

1.3. Стан сформованості відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.....32

РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я

2.1. Діагностика рівнів сформованості відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.....36

2.2. Критерії, показники та рівні сформованості відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.....50

2.3. Обґрунтування педагогічних умов виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.....60

2.4. Динаміка рівнів сформованості відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.....73

ВИСНОВКИ.....80

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....84

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема формування основ здорового способу життя у дітей молодшого шкільного віку є однією з найважливіших у сучасній педагогіці. По-перше, нині спостерігається суттєве погіршення показників здоров'я населення країни, що підкреслює необхідність виховання у молодого покоління здорового способу життя. По-друге, саме в молодшому шкільному віці відбувається активне засвоєння та розвиток ключових правил, звичок і норм поведінки, які визначатимуть майбутнє життя дитини. Оскільки рівень здоров'я людини залежить від багатьох факторів, таких як спадковість, соціально-економічні умови, екологія, діяльність системи охорони здоров'я та рівень виховання особистості, формування усвідомленого ставлення до здоров'я молодших школярів є запорукою їхнього здоров'я в наступних етапах розвитку. Недостатній рівень знань про культуру здоров'я та низька якість життя призводять до скорочення тривалості життя і зростання захворюваності серед дітей. Важливість зміни цієї тенденції закріплена в державних стратегічних пріоритетах розвитку системи освіти.

Теоретичним підґрунтям для вивчення послуговували праці таких авторів, Котенко В. С., Баранець В. О., Павленко І. С., Головач Т. М., Стрельникова Л. В., Холод Т. О., Круть О. В., Хоменко О.П., Бойко С.В.

Однак, як показує шкільна практика, можливості та перспективи оздоровчого виховання школярів ще не до кінця визначені. Потребує додаткового дослідження сутність та педагогічні умови реалізації здоров'язберезувальної компетентності в початковій школі.

Актуальність і необхідність практичного осмислення шляхів розв'язання проблеми зумовили вибір теми дослідження: «Педагогічні умови виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я».

Об'єктом дослідження є процес формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку .

Предмет дослідження: педагогічні умови виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.

Гіпотеза дослідження: впровадження спеціальних педагогічних умов сприяє формуванню відповідального ставлення до здоров'я в учнів молодшого шкільного віку.

Мета дослідження: обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання:**

- навести аналіз досліджень праць науковців щодо виховання відповідального ставлення до здоров'я у молодших школярів;
- розглянути сутність і структуру ключових понять дослідження;
- визначити особливості виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я;
- виявити критерії, показники та рівні сформованості відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я;
- здійснити аналіз результатів констатувального етапу дослідження;
- обґрунтувати педагогічні умови виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я;
- провести організацію та проведення формувального етапу дослідження.

Для реалізації поставлених завдань застосовувались такі **методи дослідження:**

1. Теоретичний аналіз науково-методичної літератури
2. Спостереження

3. Анкетування
4. Самооцінювання
5. Зіставлення

Теоретична і практична значимість роботи полягає в: уточненні сутності поняття «ціннісне ставлення», встановленні його особливості, узагальненні визначення «ціннісне ставлення до здоров'я», виявленні основних компонентів, впровадження результатів дослідження у виховний процес з метою формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку.

Експериментальна база дослідження – Селищенська гімназія Гніванської міської ради.

Апробація результатів дослідження. Попередні результати дослідження апробовано на:

1. Науково-практичній конференції «Наукові перспективи та методичні інновації в розвитку початкової освіти», 18 квітня 2024 року на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (тема виступу: «Роль сім'ї у вихованні ціннісного ставлення молодшого школяра до власного здоров'я») (додаток А).
2. Науково-практичній конференції «Інноваційні практики наукової освіти», 6-12 грудня 2023 року на базі ІОД НАПН України (додаток Б).
3. Науково-практичній конференції «Студентська молодь у науці», 13 травня 2024 року на базі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (тема виступу: «Здоров'язберігаючі технології як засіб формування ціннісного ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я») (додаток В).

4. Науково-практичній конференції «Нова українська школа: результати та перспективи», 21 грудня 2023 року на базі Маріупольського державного університету (додаток Г).
5. Міжнародній студентській науковій конференції «Сучасні погляди та актуальні проблеми педагогічної освіти», 21 березня 2024 року на базі Львівського національного університету імені Івана Франка (тема виступу «Теоретичні та методичні засади формування відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я») (додаток Г).
6. Вебінарі «Здоров'язбережувальні технології в освіті дітей з порушеннями інтелектуального розвитку» на платформі «Всеосвіта» (додаток Г).

Крім того, окремі результати дослідження були обговорені на педагогічних радах і методичних об'єднаннях у навчальному закладі, де проводилося дослідження. Рекомендації, розроблені на основі дослідження, були впроваджені у навчальний процес, що дозволило підвищити ефективність формування відповідального ставлення учнів до власного здоров'я.

Публікації. Основні результати дослідження знайшли відображення у публікаціях присвячених педагогічним умовам виховання відповідального ставлення до здоров'я учнів молодшого шкільного віку:

1. Шпак Каріна. Роль сім'ї у вихованні ціннісного ставлення молодшого школяра до власного здоров'я. Наукові перспективи та методичні інновації в розвитку початкової освіти: збірник матеріалів І Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 18 квітня 2024 р.) / редкол.: Н. Олійник, В. Імбер, Н. Казьмірчук, Г. Кіт, Н. Комарівська, Л. Любчак, Н. Стахова, Ю. Бондар; за заг. ред. Н. Олійник. Вінниця, 2024. Вип. 1. С. 213-216.

2. Шпак Каріна. Теоретичні та методичні засади формування відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я. Сучасні погляди та актуальні проблеми педагогічної освіти: збірник студентських наукових праць «Освітній альманах» (Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 21 березня 2024 р.) [вступ. слово, упоряд., заг. редак. Наталії Мачинської]. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. С. 375-381.
3. Шпак Каріна. Здоров'язберігаючі технології як засіб формування ціннісного ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я. Студентська молодь у науці: матеріали всеукр. Студ. Наук.-практ. Конф. (Хмельницький, 13 травня 2024 р.). Хмельницький: ХГПА, 2024. С. 207-211.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури та додатків.

ВИСНОВКИ

У процесі теоретичного аналізу виховання відповідального ставлення учнів молодшого шкільного віку до власного здоров'я було визначено, що сутність відповідального ставлення полягає в інтеграції когнітивних, емоційних та поведінкових компонентів, які формують у дітей стійку мотивацію до збереження здоров'я та прийняття самостійних рішень щодо власного способу життя. Відповідальне ставлення до здоров'я передбачає усвідомлення учнями значущості здорового способу життя, володіння знаннями про основи здоров'я, здатність застосовувати ці знання у повсякденному житті та підтримку позитивного емоційного ставлення до здоров'я як цінності.

Структура відповідального ставлення до здоров'я включає кілька рівнів. На когнітивному рівні учні повинні опанувати знання про фізіологічні та гігієнічні аспекти здоров'я, розуміти значення правильного харчування, рухової активності, режиму дня та особистої гігієни. На емоційному рівні учні мають відчувати позитивне ставлення до власного здоров'я, що проявляється у прагненні зберігати та зміцнювати його. Поведінковий рівень передбачає формування в учнів стійких здоров'язбережувальних звичок і здатність до самоконтролю у виконанні здоров'язбережувальних дій.

Виховання відповідального ставлення до здоров'я в учнів молодшого шкільного віку має свої особливості. Молодший шкільний вік характеризується підвищеною пластичністю психіки, що дозволяє ефективно засвоювати нові знання та формувати поведінкові установки. У цей період важливо створити умови, що сприяють активній участі учнів у процесі збереження власного здоров'я через інтеграцію здоров'язбережувальних компонентів у навчальний процес. Особливістю виховання відповідального ставлення до здоров'я є необхідність поєднання

інформативних елементів навчання з практичними завданнями, що дозволяють учням не тільки запам'ятати інформацію про здоров'я, але й застосовувати її у реальному житті. Емоційний супровід з боку вчителя також відіграє важливу роль у формуванні позитивного ставлення до здоров'я, оскільки позитивні емоційні переживання сприяють закріпленню відповідних поведінкових моделей.

Стан виховання відповідального ставлення до здоров'я учнів молодшого шкільного віку на початковому етапі дослідження показав, що більшість учнів мають лише середній рівень усвідомлення та відповідальності за своє здоров'я. Це свідчить про те, що існуючі педагогічні підходи не повною мірою забезпечують ефективне формування у дітей стійких здоров'язбережувальних навичок і установок. Більшість учнів знають основні правила здорового способу життя, але не завжди застосовують ці знання на практиці, що обумовлює необхідність удосконалення навчальних програм та впровадження нових педагогічних умов, спрямованих на розвиток відповідального ставлення до здоров'я.

У другому розділі роботи було здійснено експериментальну перевірку педагогічних умов виховання відповідального ставлення до здоров'я в учнів молодшого шкільного віку. Спочатку було проведено діагностику рівнів вихованості відповідального ставлення до здоров'я серед учнів, що дозволило визначити вихідні показники, необхідні для подальшого порівняння результатів. Основними критеріями вихованості відповідального ставлення до здоров'я стали когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти. Показниками відповідального ставлення до здоров'я було визначено рівень знань учнів про здоровий спосіб життя, їхнє ставлення до здоров'я та наявність стійких здоров'язбережувальних звичок.

У рамках дослідження було розроблено педагогічні умови, що включали інтеграцію здоров'язбережувальних технологій у навчальний процес, впровадження активних методів навчання, таких як проектна

діяльність, фізкультхвилинки та активні перерви, а також організація спортивних заходів і заходів, спрямованих на підвищення емоційного благополуччя учнів. Особлива увага приділялася емоційному супроводу учнів, що включав створення сприятливого психологічного клімату у класі, підтримку позитивної мотивації учнів до збереження здоров'я та розвиток їхньої здатності до самоконтролю та саморегуляції.

Після впровадження педагогічних умов було здійснено повторну діагностику рівнів вихованості відповідального ставлення до здоров'я учнів, що дозволило зафіксувати зміни у ставленні до здоров'я. Результати показали значне покращення рівня відповідального ставлення до здоров'я в експериментальній групі порівняно з контрольною групою. Учні, які навчалися за експериментальною програмою, продемонстрували вищий рівень знань про здоровий спосіб життя, більш усвідомлене ставлення до свого здоров'я та сформовані стійкі здоров'язбережувальні звички. У контрольній групі подібні зміни були менш вираженими, що свідчить про недостатню ефективність стандартної навчальної програми у формуванні відповідального ставлення до здоров'я.

Аналіз динаміки рівнів вихованості відповідального ставлення до здоров'я показав, що впровадження спеціальних педагогічних умов сприяє підвищенню рівня усвідомленості учнів щодо власного здоров'я та розвитку у них відповідальності за власне здоров'я. Учні експериментальної групи продемонстрували не лише зростання когнітивних показників, але й розвиток емоційного ставлення до здоров'я, що виявилось у більш активному прагненні до здорового способу життя. Ці зміни свідчать про те, що інтеграція здоров'язбережувальних компонентів у навчальний процес є ефективним способом формування відповідального ставлення до здоров'я серед учнів молодшого шкільного віку.

Таким чином, результати дослідження підтвердили гіпотезу про те, що впровадження спеціальних педагогічних умов сприяє формуванню

відповідального ставлення до здоров'я в учнів молодшого шкільного віку. Інтеграція здоров'язбережувальних технологій, організація активного навчального процесу, емоційний супровід учнів та розвиток їхньої здатності до самоконтролю є ключовими чинниками, що забезпечують ефективність виховного процесу. Порівняння результатів між експериментальною та контрольною групами продемонструвало, що педагогічні умови, розроблені в рамках дослідження, сприяють значному підвищенню рівня відповідального ставлення до здоров'я серед учнів, що свідчить про доцільність їх впровадження у загальноосвітні програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрющенко Т. Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей молодшого шкільного віку. Київ. 2018. 258 с.
2. Антіпова А. Використання здоров'язберігаючих технологій в навчальному процесі. Початкова школа. 2017. № 8. С. 106–108.
3. Антонова О. Є., Поліщук Н. М. Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема (аналіз поняття). Вища освіта у медсестринстві: проблеми і перспективи: збірник статей всеукраїнської науково-практичної конференції. 10-11 листопада 2018. Житомир: Полісся. 2018. С. 27–31.
4. Антонова О., Поліщук Н. Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема. Житомир. 2019. С. 27–31.
5. Баєва Т. Формування здорового способу життя в особистісно-орієнтованому виховному процесі життя. Житомир. 2018. С. 170–173.
6. Бережна Т. Школа сприяння здоров'ю. Директор школи. 2017. № 47. С. 22.
7. Бібік Н. «Основи здоров'я» в початковій школі. Початкова школа. 2017. № 10. С. 42–43.
8. Бібік Н. Основи здоров'я в початковій школі. Початкова школа. 2020. № 10. С. 42–43.
9. Бікеєва А. Поради стосовно самого себе. Відкритий урок. 2019. № 3. С. 56.
10. Білім Г. Активний руховий режим – один із основних компонентів формування навичок здорового способу життя. Здоров'я та фізична культура. 2020. № 34. С. 10.
11. Бойко О. В. Становлення та розвиток поняття здоровий спосіб життя. Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах. Київ. 2017. С. 117–124.

12. Бойченко Т. Алгоритм здоров'ятворення особистості. Біологія і хімія в школі. 2022. № 2. С. 14–16; № 3. С. 20–22.
13. Бойченко Т. Є. Як виростити дитину здоровою. Київ. 2018. 65 с.
14. Бойченко Т. Здоров'язбережувальна компетентність як ключова в освіті України. Основи здоров'я і фізична культура. 2018. № 11/12. С. 67.
15. Бойченко Т. Як виростити дитину здоровою: посібник для батьків. Київ. 2017. С. 65.
16. Бондар Т. Здоров'я школярів: практичні матеріали для повсякденної роботи педагога. Харків. 2019. 192 с.
17. Вакульська Н. А. Батьки очима дітей. Актуальні проблеми валеологічної освіти в навчальних закладах України. Кіровоград. 2017. С. 197–199.
18. Василенко Н. Зарубіжна школа про здоровий спосіб життя. Шлях освіти. 2019. № 1. С. 18.
19. Ващенко О., Свириденко С. Здоров'язберігаючі технології в загальноосвітніх навчальних закладах. Директор школи. 2019. № 20. С. 12–15.
20. Ващук С. Потреба бути здоровим. Директор школи. 2022. № 39. С. 18.
21. Ведмеденко Б. Ф. Основні принципи організації виховного процесу спортсменів. Проблеми науково-методичного забезпечення розвитку у молоді інтересу до футболу. Чернівці. 2019. С. 38.
22. Височан Л. Формування основ здорового способу життя в учнів молодших класів. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> (дата звернення: 01.10.2024).
23. Власенко Л. Організація здоров'язбережувального навчального процесу на уроках і в позаурочний час у початковій школі. Основи здоров'я. 2019. № 4. С. 21–24.

24. Войтенко В. М. Здоровий спосіб життя і рухова активність підлітків. Гуманістично спрямований виховний процес і становлення особистості. Київ. 2018. С. 64.

25. Впровадження в учнів початкових класів цінностей здорового способу життя. URL: <https://vseosvita.ua/library/vprovadzenna> (дата звернення: 01.10.2024).

26. Гончаренко М. С. Валеологічне розвантаження школярів протягом навчального процесу. Валеологія. 2021. № 9. С. 12.

27. Грицай Ю. Використання здоров'язберігаючих технологій в навчальній діяльності школярів. Миколаїв. 2019. 181 с.

28. Гріневич І. І. Сутність здорового способу життя: історично-педагогічний аналіз проблеми. Наукові записки. Ніжин. 2019. № 1. С. 92–99.

29. Денисенко Н. Ф., Лиходід Л. В., Лупінович С. В., Михайліченко А. Ф. Витоки здоров'я дитини: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець. 2018. 160 с.

30. Докійчук І. Формування відповідального ставлення до здоров'я у системі здоров'язбережувальної діяльності в закладах освіти. Харків. 2023. С. 359–362.

31. Долинський Б. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до формування здоров'язбережувальних навичок і вмінь у молодших школярів. Одеса. 2017. 44 с.

32. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД. 2017. 324 с.

33. Дубогай О. Навчання в русі: здоров'язберігаючі педагогічні технології в початковій школі. Київ: Видавничий дім «Шкільний світ». 2018. 112 с.

34. Єна А. Створення педагогічної ситуації особистісно-орієнтованого фізичного виховання як провідна умова збереження здоров'я дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями. Харків. 2023. С. 414–419.

35. Жабокрицька О. В. Гуманізація освіти і виховання основ здорового способу життя підлітків. Наукові записки. Кіровоград. 2018. Вип. 38. С. 66–69.

36. Жабокрицька О. В. Самопізнання як засіб виховання у підлітків основ здорового способу життя. Наукові записки. Кіровоград. 2019. Вип. 45. С. 129–134.

37. Закопайло С. А. Компоненти здорового способу життя старшокласників. Фізичне виховання в школі. 2020. № 3. С. 52–53.

38. Закопайло С. А. Мотивація старшокласників до оздоровчих занять. Наука і сучасність. Київ. 2022. Т. XXX. С. 16.

39. Збірник студентських наукових праць «Освітній альманах» [вступ. слово, упоряд., заг. редак. Наталії Мачинської]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. 7. 356.

40. Зубалій М. Д., Гурман Л. Д. Соціокультурні фактори фізичного виховання шкільної молоді. Шляхи оптимізації практичної результативності процесу фізичного виховання школярів. Хотин-Кам'янець-Подільський. 2020. С. 26.

41. Козак Є. П. Самовиховання як шлях до здорового способу життя підлітків. Шляхи оптимізації практичної результативності процесу фізичного виховання школярів. Хотин-Кам'янець-Подільський. 2017. С. 26.

42. Кондратюк С., Праженик Г. Педагогічні умови формування в молодших школярів здоров'язбережувальної компетентності. Педагогічні науки. 2019. № 9(43). URL: file:///C:/Users/anny_sunny/Downloads/pednauk_2014_9_15 (дата звернення: 01.10.2024).

43. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media> (дата звернення: 01.10.2024).
44. Копельчук Я. В. Виховання в учнівській молоді здорового способу життя. Наукові записки. Ніжин. 2017. № 3. С. 92–93.
45. Котлярчук Г. Взаємодія з природою та виховання в учнів дбайливого ставлення до неї у творчій спадщині В. Сухомлинського. Педагогічний дискурс. 2022. № 20. С. 88–91.
46. Кравчук О. В. Нетрадиційні методи й системи оздоровлення. Кіровоград. 2019. 196 с.
47. Кузьменко В. Ю. Виховання у підлітків позитивного ставлення до здорового способу життя. Наукові записки. Ніжин. 2017. № 4. С. 102–104.
48. Кузьменко В. Ю. Проблеми самоактуалізації особистості в контексті виховання здорового способу життя. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Київ. 2019. С. 153–158.
49. Левківська О. П. Психологічні засади формування у підлітків здорового способу життя. Психологічні стратегії в освітньому просторі. Київ. 2017. С. 24.
50. Мельник С. В. Теоретичні основи формування у підлітків здорового способу життя. Теоретико-методичні проблеми навчання і виховання. Київ. 2019. С. 52–60.
51. Момот Л. Формування досвіду емоційно-оцінної діяльності в процесі навчання. Освіта і управління. 2019. № 8(2). С. 100–105.
52. Моніторингова система освітнього менеджменту. Харків: Видавнича група «Основа». 2020. 144 с.
53. Недодатко Н. Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природою. Кривий Ріг. 2020. 219 с.

54. Новицька О. В. Рухова активність у системі здорового способу життя підлітків. Теорія і практика фізичного виховання. 2021. № 12. С. 76–82.
55. Омельченко С. Здоров'я людини та його джерела. Рідна школа. 2017. № 7-8. С. 21.
56. Омельченко С. О. Здоров'я людини та його джерела. Рідна школа. 2022. № 7–8. С. 21.
57. Опара Н. Здоров'язбережувальні технології: шляхи до гармонійного розвитку особистості. URL: <https://goo.su/zsRjzc> (дата звернення: 01.10.2024).
58. Опара Н. М. Здоров'язбережувальні технології: шляхи до гармонійного розвитку особистості. URL: <https://goo.su/zsRjzc> (дата звернення: 01.10.2024).
59. Осадченко Т. Нетрадиційні методи оздоровлення учнів початкової школи. Актуальні проблеми фізичного виховання. Умань. 2017. С. 58–63.
60. Осадченко Т. Створення здоров'язбережувального середовища початкової школи: практичний poradnik. Умань. 2018. 234 с.
61. Осадченко Т. Структурні компоненти здоров'язбережувальної компетенції майбутнього вчителя початкової школи. Наукові записки. Кіровоград. 2018. С. 127–129.
62. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ: А. С. К. 2019. 255 с.
63. Охрімчук С. Ю. Рухова активність як основний компонент соціально здорового способу життя. Соціологічна наука і освіта в Україні. Київ. 2017. С. 13.
64. Наукові перспективи та методичні інновації в розвитку початкової освіти: збірник матеріалів І Всеукраїнської студентської

науково-практичної конференції (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 18 квітня 2024 р.) / редкол.: Н. Олійник, В. Імбер, Н. Казьмірчук, Г. Кіт, Н. Комарівська, Л. Любчак, Н. Стахова, Ю. Бондар; за заг. ред. Н. Олійник. Вінниця, 2024. Вип. 1. 527 с.

65. Плохій З. Сучасний зміст екологічного виховання. Рідна школа. 2020. № 10. С. 3–6.

66. Постоєнко С. Упровадження здоров'язбережувальних технологій на уроках. Основи здоров'я. 2019. № 7. С. 5–8.

67. Потапенко С. В. Девіантна поведінка, духовність і здоров'я учнівської молоді. Духовний світ людини і сучасність. Кіровоград. 2017. С. 27–30.

68. Сливка Л. Організація здоров'язберігаючого середовища молодшого школяра: теоретичні й практичні аспекти. Гірська школа українських Карпат. 2018. № 11. С. 44–47.

69. С 88 Студентська молодь у науці: матеріали всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 13 трав. 2024 р.). Хмельницький: ХГПА, 2024. 312 с.

70. Сучасні здоров'язбережувальні технології. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zdor_ta_korr_os/M_Suchasni_ZZ_T.pdf (дата звернення: 01.10.2024).

71. Сучасні здоров'язбережувальні технології. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zdor_ta_korr_os/M_Suchasni_ZZ_T.pdf (дата звернення: 01.10.2024).

72. Фесюк О. П. Самооцінка школярами власної вихованості і культури здоров'я. Актуальні проблеми оздоровчої фізичної культури, фізичної реабілітації та валеології у сучасних умовах. Кіровоград. 2017. С. 32.

73. Щербак П. І. Інтегрований підхід до організації уроків фізичної культури як засіб оптимізації здорового способу життя учнів. Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи. Дрогобич. 2017. С. 281–287.

74. Ялова А. Сучасні підходи щодо формування здорового способу життя у дітей молодшого шкільного віку. URL: <https://naurok.com.ua/suchasni-pidhodi-schodo> (дата звернення: 01.10.2024).

75. Koval, V., Kushnir, A., Vorona, V., Balakirieva, V., Moiseienko, N., & Golubenko, N. (2023). Formation of future specialists research competence in the process of professional training. *Amazonia Investiga*, 12(63), 77-86.

76. Kushnir, A., Zabolotska, I., Mironets, L., Lisova, A., Cherednichenko, N., & Bida, O. (2024). Information and communication technologies in professional training of future specialists. *Revista Conrado*, 20(100), 377–387.

77. Knysh, I., Drobin, A., Filimonova, T., Koycheva, T., Kushnir, A., & Kuchai, O. (2024). The use of information technologies in the educational space of ukraine (on the example of steam technologies). *Revista Conrado*, 20(100), 437-448. [h](#)

78. Leleka, V., Khrolenko, M., Kushnir, A., Protsenko, I., & Petriv, A. (2023). Theoretical and methodological approaches to the educational potential of students in higher education institutions. *Amazonia Investiga*, 12(71), 162-174.

79. Stakhova, I., Kushnir, A., Franchuk, N., Kolesnik K., Lyubchak, L., Vatso, M. Enhancing the Digital Competence of Prospective Primary School Teachers through Utilizing Kahoot! *International Electronic Journal of Elementary Education* This link is disabled., 2024, 16(4), pp. 467–478